© Тарасенко Я. А.

УДК 611 : 378. 147

Тарасенко Я. А.

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ

Вищий державний навчальний заклад України

«Українська медична стоматологічна академія» (м. Полтава)

Вивчення будь-якої навчальної дисципліни у вищому медичному навчальному закладі і, особливо, таких як анатомія людини студентами, які навчаються за більшістю медичних спеціальностей, відноситься до фундаментальних процесів формування професійних навичок майбутнього лікаря-спеціаліста. Відбір, підготовка і виховання майбутнього лікаря є складним освітнім і виховним процесом установ вищої школи та установ, що здійснюють професійну підготовку. Інтелект та навички відіграють важливу роль в професії лікаря, так само як і інші психологічні якості особистості, і вміння здійснювати відбір як для навчання у вищому медичному навчальному закладі, так і в подальшому – для підготовки у певній сфері професійної діяльності є найважливішим завданням [2].

Успішність майбутньої професійної діяльності студента-медика визначається, не тільки комплексом придбаних протягом навчання у вищому навчальному закладі знань, умінь і навичок, а й системністю знань, які придбав студент. Крім того, майбутньому лікарю важливо володіти такими психологічними якостями, як здатність швидко сприймати великі обсяги інформації, аналізувати і розділяти засвоєну інформацію, систематизувати її відповідно до значущості, формуючи тим самим системні знання в цілях можливого її використання, забезпечуючи тим самим розвиток клінічного мислення з метою досягнення діагностичного та лікувального результату.

В цьому сенсі ряд загальноосвітніх дисциплін, таких як іноземні мови та латину, фундаментальна – анатомія людини, на первинних етапах вивчення медичної професії є предметами, розвиваючими функцію засвоєння великого обсягу навчального матеріалу і, тим самим, створюють базу для розвитку професійних навичок і умінь та лікарського мислення [1]

Разом з тим не завжди вдається досягти бажаної результативності навчання, спираючись на розвиваючі функції багатьох навчальних предметів з курсу підготовки майбутнього лікаря Це обумовлено тим, що для молодших курсів більшості вищих навчальних закладів (в тому числі і навчальних закладів медичного профілю) найбільш прийнятий традиційний репродуктивний підхід до навчання , що тягне за собою негативні наслідки для формування майбутнього лікаря

Спроби підвищення ефективності системи освіти, або її модернізації, засновані на використанні різних методик навчання, тому без впровадження інноваційних освітніх технологій домогтися цього не представляється можливим.

Основним завданням вищої медичної освіти на сучасному етапі виявляється не стільки збільшення кількості знань, скільки поліпшення якості освітнього процесу. Це означає, що інноваційна освіта представляється не як передача знань (вони швидко застарівають), а як отримання базових компетенції, які допомагають здобувати нові знання самими студентами, а в подальшому застосовувати ці знання та вміння для успішної діяльності в певній галузі медицини. По суті справи, базові компетенції є основою серйозної фундаментальної підготовки майбутнього лікаря. Крім цього необхідно розуміти, що процес навчання фахівця не обмежується тільки одержанням ним професійних знань. Поряд з ними, у майбутнього фахівця формуються культурні навички, досвід роботи у соціально-економічних умовах, які постійно змінюються, психологічні, деонтологічні та ряд інших компетенції, що дозволить йому самостійно зорієнтуватися в ситуації і кваліфіковано вирішити складні завдання [3, 5].

Визначальними умовами сучасного освітнього процесу є: високий професійний рівень викладачів вузу, раціональне поєднання класичних (які традиційно добре себе зарекомендували) методів з активними, інтерактивними, методами, постійні наукові дослідження викладачів кафедри із залученням до них студентів, достатнє (сучасне) матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу, грамотний методичний його супровід.

Все це дозволить сформувати у студента стійкі компетенції – знання, вміння та навички. Педагогічні технології передбачають взаємодію двох складових частин – педагог і студент. В сучасних умовах взаємовідносини між ними будуються не на колишній системі, коли педагог є передавачем, а студент – приймачем знання, а формуються в принципово новому форматі, коли студент за допомогою викладача сам формує свої знання. Однак, крім педагога і

студента, суттєвою складовою частиною освітнього процесу є сучасні технічні засоби у вигляді мультимедійних технологій. Але слід ще раз наголосити на необхідності раціонального поєднання класичних і сучасних методів навчання з використанням мультимедійних технологій (інтерактивні дошки, комп'ютери, мультимедійні проектори, спеціальні програмні продукти, відеоконференції та ін.). Вузівська педагогіка досить консервативна і, як правило, використовує давно сформовані методи навчання – лекції, семінари, практичні або лабораторні заняття, колоквіуми.

Однак, незважаючи на те, що ці форми не змінилися, він можуть бути наповнені сучасним змістом. Практичне заняття в секційному залі з ізольованими препаратами дозволяє включити у студентів продуктивне мислення, тому що викладач ставить перед ними реальні професійні проблеми. При цьому викладач має можливість задавати студентам питання відкритого типу з безліччю варіантів правильної відповіді. Саме це сприяє стимуляції дивергентного мислення, яке і є основою креативних здібностей. Робота на кафедрі з вологими макропрепарати таким же чином наближає студента до вирішення реальних проблем і створює можливість моделювання та оцінки ситуацій, з якими йому доведеться зіткнутися після закінчення вузу. Подібні життєві випадки, на відміну від теоретичних схем, неоднозначні й багатопланові, тому їх аналіз змушує студента розглядати проблему під різними кутами і з різних точок зору, що розвиває гнучкість мислення [5].

Таким чином, вивчення макропрепаратів стає методом конкретних ситуацій, методом активного проблемно-ситуаційного аналізу, заснованого на навчанні шляхом вирішення конкретних задач-ситуацій. Вивчення предмета на цьому етапі забезпечується не тільки макропрепарати, набором ізольованих препаратів, а й іншими технічними засобами – мультимедійним проектором, інтерактивною дошкою, відеокамерою. Навіть такий незначний прийом, як використання робочого зошита з шаблонами-описами досліджуваних препаратів, дозволяє скоротити рутинну технічну роботу студента і вивільнити час для його аналітичної роботи [7].

Не останнє місце в інноваційних методах займають тест-системи та ситуаційні задачі з усіх розділів загальної та спеціальної анатомії людини, робота з якими може проводитися студентом або самостійно, або під контролем викладача, що істотно закріплює знання, отримані в процесі практичного (лабораторного) заняття або при підготовці до нього [4].

Відому ефективність також має метод формування «малих груп» з двох-трьох осіб, особливо при проведенні оглядових занять. Суть діяльності студентів в «малих групах» полягає в тому, що викладач пропонує групі проблему (з досліджуваної теми), яка повинна бути розкрита студентами у вигляді створення завдання-ситуації з переліком питань з теми один до одного і з подальшим формуванням остаточного одного або безлічі можливих відповідей. Ефективність роботи студентів в «малих групах» полягає в певній свободі мислення, незалежності від викладача, дискусії в процесі вирішення проблеми і, нарешті, самостійному знаходженні правильних відповідей (рішення ситуаційної задачі). Викладач тільки здійснює контроль над роботою такої групи студентів і наприкінці визначає сильні і слабкі сторони її діяльності.

Особливе місце в методах викладання займає «ділова гра», зокрема, проведення навчальної клініко-анатомічної конференції. Ділова гра – це метод імітації (наслідування) професійної діяльності, прийняття рішень в штучно створеної ситуації, наближеній до життєвої шляхом розігрування відповідних ролей за заданими правилами. Суть її – в цілеспрямованої колективної діяльності студентів за допомогою ділового імітаційного моделювання. Ділова гра особливо ефективна, так як студенти почувають себе легко і вільно, тому що вони дійсно «грають» [5].

Представлені в статті методи інноваційного навчання студентів не є єдиними. Застосування цих та інших прийомів навчання дозволить істотно полегшити засвоєння студентами фундаментальних основ медицини, підняти роль самостійної роботи студентів і, що особливо важливо, сформувати у них клініко-анатомічне мислення, забезпечити безперервність і спадкоємність між традиційною освітою та новаціями.

Література

1. Винтер Е. И. Вопросы организационно-стимулирующего сопровождения профессионально-творческой подготовки будущих специалистов / Е. И. Винтер // Высшее образование сегодня. – 2008. – № 8. – С. 64-67.
2. Иванов А. В. Основные положения мультимедийной тестовой технологии образоания / А. В. Иванов // «Морфология»: архив анатомии, гистологии и эмбриологии. – СПб. : «Эскулап», 2002. – Т. 121, № 2-3. – С. 57-61.
3. Лазарев В. С. Современное образование: проблемы и поиски / В. С. Лазарев, Б. П. Мартиросян, Р. А. Фахрутдинов // Известия УрО РАО. – 2006. – № 1. – С. 44-49.
4. Ососбенности преподавания медико-биологических дисциплин подготовке психологов / Л. К. Антропова, Г. Я. Двуреченская, Л. А. Козлова [и др.] // Педагогические науки. – 2010. – № 3. – С. 25-33.
5. Сиротинська І. Д. Особливості організації самостійної роботи студентів-першокурсників медичного університету: труднощі та шляхи їх вирішення / І. Д. Сиротинська // Медична освіта. – 2013. – № 3. – С. 87-90.
6. Якушева Л. М. Инновационная деятельность преподавателя высшей школы как средство повышения квалификации преподавательского состава / Л. М. Якушева // Современные наукоемкие технологии. – 2011. – № 1 –С. 130-131.
7. Carnevale D. Accreditors offer on distance programs / D. Carnevale // The chronicle of higher education. – 2002. – Vol. 24, № 37. – P. A36-A41.

УДК 611 : 378. 147

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ

Тарасенко Я. А.

Резюме. Успішність майбутньої професійної діяльності студента-медика визначається не тільки комплексом придбаних протягом навчання у вищому навчальному закладі знань, умінь і навичок, а й системністю знань, які придбав студент. Крім того, майбутньому лікарю важливо володіти такими психологічними якостями, як здатність швидко сприймати великі обсяги інформації, аналізувати і розділяти засвоєну інформацію, систематизувати її відповідно до значущості, формуючи тим самим системні знання в цілях можливого її використання, забезпечуючи тим самим розвиток клінічного мислення з метою досягнення діагностичного та лікувального результату.

Застосування інноваційних методів навчання дозволяє істотно полегшити засвоєння студентами фундаментальних основ медицини, підняти роль самостійної роботи студентів і, що особливо важливо, сформувати у них клініко-анатомічне мислення, забезпечити безперервність і спадкоємність між традиційною освітою та новаціями.

Ключові слова: інноваційні методи, прийоми навчання, педагогічні технології, анатомія людини.

УДК 611 : 378. 147

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ В ПРЕПОДАВАНИИ ДИСЦИПЛИНЫ АНАТОМИЯ ЧЕЛОВЕКА

Тарасенко Я. А.

Резюме. Успешность будущей профессиональной деятельности студента-медика определяется не только комплексом приобретенных в течение учебы в высшем учебном заведении знаний, умений и навыков, но и системностью знаний, которые приобрел студент. Кроме того, будущему врачу важно владеть такими психологическими качествами как способность быстро воспринимать большие объемы информации, анализировать и разделять усвоенную информацию, систематизировать ее в соответствии со значимостью, формируя таким образом системные знания в целях возможного ее использования, обеспечивая развитие клинического мышления с целью достижения диагностического и лечебного результата.

Применение инновационных методов учебы позволяет существенно облегчить усвоение студентами фундаментальных основ медицины, поднять роль самостоятельной работы студентов и, что особенно важно, сформировать у них клинико-анатомическое мышление, обеспечить непрерывность и преемственность между традиционным образованием и новациями.

Ключевые слова: инновационные методы, приемы обучения, педагогические технологии, анатомия человека.

UDC 611 : 378. 147

Advanced Methods in Teaching “Human Anatomy” Subject

Tarasenko Ya. A.

Abstract. The success in prospective professional activity of medical student is determined not only by the complex of knowledge, skills and abilities, acquired in the process of study at higher educational institution, but also their systemacy. In addition, future physician should possess such psychological qualities as the ability to perceive much information rapidly, analyze and select acquired information, systematize it according to meaningfulness, subsequently forming the systemic knowledge with the purpose to use it, providing afterwards the development of clinical thinking to achieve diagnostic and therapeutic result.

In this connection, at the initial stage of acquiring skills of medical profession such set of general subjects, as foreign languages and Latin, and fundamental one as Human Anatomy, are subjects, facilitating the development of function of acquiring a big amount of study material and, consequently, create the background for the development of professional skills and abilities as well as medical thinking.

At the same time it is not always possible to achieve the desired effectiveness of learning, which is based on the developing functions of various study subjects from the course of training for future physician. Traditional reproductive approach to study is turned out to be the most preferable for the undergraduate students at the majority of higher educational institutions (HEI), including medical ones, which, consequently, leads to negative effect while developing as a future physician.

The attempts to increase the efficiency of education system, or its enhancement, are based on the use of various teaching techniques. Consequently, no progress can be achieved without implementation of advanced methods of teaching into the learning process.

The principal goal of higher medical education at the current stage is rather to enhance the quality of education than to enlarge the amount of knowledge. It means that advanced education is to be understood not as a transfer of knowledge (they rapidly become outdated), but as the acquisition of basic competences, facilitating fresh knowledge acquisition by the students with further application of acquired skills and abilities into specific branch of medicine. Apparently, general competences are the basis for profound fundamental training of future physician.

Furthermore, it should be understood that learning process for a future specialist in medicine is not limited to acquiring professional expertise only. In addition to it medical students should obtain cultural skills, experience in socio-economic conditions, which are constantly changing, psychological, deontological and number of other competences. All these allow him or her finding independently the appropriate solution in this or that situation and solve complicated problems with proper expertise.

The determinant conditions of contemporary educational process are the following: high professional level of the HEI's educators; reasonable combination of conventional (which traditionally have their advantages) approaches with active and interactive ones; constant scientific research, carried out by the faculty, involving students; appropriate (state-of-the-art) supplies for learning process; expert methodology.

Implementation of advanced methods of teaching significantly facilitates mastering of essentials of medicine by the students, popularization of students self-study and, especially, developing clinical-anatomic thinking in students, as well as provision of continuity and succession between conventional education and novelties.

Keywords: advanced methods, essentials of medicine, medical thinking, human anatomy.

Стаття надійшла 21. 08. 2014 р.